IQTISODIYOTNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH SIRLARI

Rashidov Abror Ro‘zimurod o‘g‘li
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston milliy universiteti
Jizzax filiali "Ijtimoiy va iqtisodiy fanlar" kafedrasi assistenti
Email: rashidov.a.r1991@gmail.com
Tel: +998 90 485 92 91
Badirinova Ayday Kiyalbekovna
O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali Iqtisodiyot yo‘nalishi talabasi

Abstract: In this article, we can have a brief understanding of the state's regulation of the economy and how it implements this process, its benefits and harms.

Key words: Sole entrepreneur, consumer, positive effect, negative effect, inflation, employment.

Annotatsiya: Bu maqolada biz – Davlatning iqtisodiyotni tartibga solishi va ushbu jarayonni qanday amalga oshirishi, uning foyda va zararlari haqida qisqacha tushunchalarga ega bo‘lishimiz mumkin.

Kalit so’zlar: Yakka tadbirkor, iste’molchi, ijobiy samara, salbiy samara, inflatsiya, bandlik.

Kirish. Hozirgi yashayotgan davrimizda davlatning bozor vositasida tartibga solish, har qanday chetdan aralashuvsiz ishlab chiqaruvchilarni butun jamiyat manfaatlari uchun harakat qilishga majbur qiladi. Shuning uchun ham bugungi kunda davlat tomonidan tartibga solishning muhim maqsadi sifatida nafaqat import sonini kamaytirish yoki ish bilan bandlikni ta’minlash, balki iqtisodiy o’sishning yuqori darajasini va yaxlit takror ishlab chiqarish jarayonini optimallashtirish zarur deb topilgan . Davlat yakka tadbirkor yoki iste’molchidan farqli, jamiyat manfaatini ko’zlab, qo’shimcha ijobiy samarani rag’batlantirishga va aksincha salbiy samara bilan bog’liq faoliyatni tartibga solishi va cheklashga harakat qilishi zarur. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish haqida ko’plab iqtisodchilar turli fikrlarni bildirganlar. Bulardan ko’pchiligi bozorning kamchiliklari, uning ko’plab iqtisodiy muammolarni hal eta olmaslik holatini ko’rsatadilar. Bular bir tarafdan to’g’ri bo’lsada, biroq, iqtisodiyotga davlat ta’sirining obyektiv zarurligini eng avvalo ishlab chiqaruvchi kuchlarning rivojlanishi bilan belgilanadi. ***Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish*** deganda davlatning jamiyat a’zolarining ehtiyojlarini qondirish darajasini oshirish uchun cheklangan ishlab chiqarish resurslaridan yanada samarali foydalanishni ta’minlovchi, umumiy iqtisodiy muvozanatga erishishga yo’naltirilgan, ijtimoiy takror ishlab chiqarish jarayonini tashkil etish bo’yicha faoliyat tushuniladi.

Bu faoliyatda har bir davlat alohida ishlarni olib borishadi . Bulardan, iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta’minlash, mavjud tuzumni mamlakat ichida va xalqaro

maydonda mustahkamlash va iqtisodiyotni o'zgarib turuvchi sharoitga moslashtirish hisoblanadi.

Biz iqtisdiyotni quyidagi faoliyatlar bilan tartibga solib turishimiz mumkin:

- Raqobatni himoya qilish
- Daromadni qayta taqsimlash
- Resurslarni qayta taqsimlash
- Boyliklarni qayta taqsimlash
- Iqtisodiy to'lqinlarni vujudga keltiradigan inflyatsiya va bandlilik ustidan nazorat kabi jarayonlarni olib borishdan iborat.

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning asosiy yo'nalishlari ko'rib chiqishimiz mumkin:

1. Iqtisodiy faoliyatning huquqiy asoslarini yaratish
2. Monopolizmga qarshi kurash siyosatini o'tkazish
3. Bozor infratuzulmasini barpo etish
4. Davlat tadbirkorligini amalga oshirish
5. Daromadlarni qayta taqsimlash
6. Aholini ijtimoiy muhofaza etish choralarini ko'rish
7. Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash choralarini ko'rish
8. Kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash
9. Tashqi iqtisdiy faoliyatni tartibga solish
10. Fan-texnika taraqqiyotining ustivor yo'nalishlarini belgilash
11. Mamlakat mudofaa qudratini mustahkamlash
12. Jamiyatning ekologik xavfsizligini ta'minlash

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda hozirgi paytda dunyo mamlakatlarida tashqi iqtisodiy siyosatni yuritishda zamonaviy holatlami hisobga olgan holda tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish tizimidan samarali foydalanilmoqda va uning tarkibiga kirgan tashkilot va muassasalar faoliyati takomillashtirilmoqda. Bugungi zamonaviy iqtisodiyotdan ortda qolmaslik uchun davlat bu sohalarga katta e'tibor qaratishi lozim. Maqola yozish vaqtida shunga amin bo'ldimki iqtisodiyotni tartibga solishda davlatning o'rni beqiyos sanaladi. Faqatgina tartibga solishning bozor va davlat mexanizmlarini optimal uyg'unlashtirish orqaligina samarali natijalarga erishish mumkin. Ijtimoiy sohaning shunday elementlari mavjudki, unda faqat davlat shaxsni har tomonlama rivojlanishi bilan bog'liq bo'lgan xarajatlari samarali boshqarishi mumkin. Davlat millatning sog'lig'i, malakali kadrlar tayyorlash uchun javobgarlikni o'z zimmasiga oladi. Aholining ijtimoiy huquqlarini himoya qilish, mulkchilik huquqlarini himoya qilish ham davlatning zimmasidadir. Faqat davlat shaxsni har tomonlama rivojlanishi bilan bog'liq xarajatlami samarali usullar bilan tartibga solishi mumkin. Faqat uning yordami bilangina ijtimoiy yo'naitirilgan bozor tizimini yaratish va aholi daromadlari o'rtasidagi yuqori tabaqalanishlami qisqartirish mumkin. 0'zbekistonda ijtimoiy madaniy maqsadlarga(aholini ijtimoiy himoyasi bilan birgalikda) umumiy birlashtirilgan budjet hajmining YalM ga nisbatida budjet

xarajatlari ko'rsatkichlarining mutanosibligi ijtimoiy sohani tartibga solish va rivojlanishida davlatning roli haqidagi tushunchalarni boyitadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. E'tiborxon Mallayeva M. иллик ва миллий-маънавий? адриятларнинг тикланиши //Архив Научных Публикаций JSPI. – 2020.

2. Khakimov O. M. Issiq-quruq iqlim sharoiti uchun asfaltbeton tarkibini tanlash //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 2. – С. 241-247.

3. Носиров Б., Носирова Ф. Ўзбекистонда умумий овқатланиш тизимининг шаклланиши ва унга аҳоли эҳтиёжининг ортиб бориши (совет ҳукумати йилларида) //ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ. – 2020. – Т. 3. – №. 3.

4. Насиров Б. XX АСРНИНГ 30-80 ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА УМУМИЙ ОВҚАТЛАНИШ ТИЗИМИ ТАРИХИДАН //ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ. – 2022. – Т. 5. – №. 1.

5. Abdukarimov D. A. et al. 7 FREE BEST OPEN SOURCE DATABASE MANAGEMENT SYSTEMS //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2022. – Т. 7. – С. 40-47.

6. Fayzullaev S. B. Fostering the qualities of agility of basketball pupils in Uzbekistan //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2021. – Т. 11. – №. 5. – С. 1171-1176.

7. Норбеков Х., Туйчиева Н. Формирование конкурентных преимуществ компании //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 589-592.

8. Nodira T., Maxfirat T. FORMATION AND DEVELOPMENT OF PRONUNCIATION IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN SCHOOL STUDENTS //INTERNATIONAL CONFERENCES ON LEARNING AND TEACHING. – 2022. – Т. 1. – №. 1.

9. Xaydarov B., Saitov S. Raqamli iqtisodiyot tushunchasi va afzalliklari //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 634-635.

10. Uchkun S., Dilshod N. PROCESS OF IDENTIFYING THE SIGNIFICANT ACCOUNTS IN THE REVENUE CYCLE //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 32-36.

11. Najmiddinov D. R., Shodlikov D. E. THE EFFECT OF THE SECRET ECONOMY IN A DAILY LIFE OF THE SOCIETY //Talqin va tadqiqotlar ilmiy-uslubiy jurnali. – 2022. – Т. 1. – №. 1A. – С. 56-59.

12. Dilshod N. XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA KORXONALARDA TUSHUMLAR AUDITINI TASHKIL QILISH BOSQICHLARI VA DASTAKLARINI TAKOMILLASHTIRISH //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 105-110.

13. Мухтаров Б. А., Ортиков Ё. Ю. Культурное и экономическое развитие туризма в Узбекистане //Молодой ученый. – 2016. – №. 14. – С. 375-378.

14. Nizametdinov A., Ahmedova H. Elektron ta ‘lim metodologiyasi rivojlantirishning usullari //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 29-31.

15. Akramovich N. A. HISTORY, SUBJECT AND OBJECT OF FORMATION OF" MACROECONOMICS" //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 10. – №. 1. – С. 209-210.

16. Abror Ro‘zimurod o‘g R. et al. O ‘ZBEKISTONDA PUL-KREDIT TIZIMI VA UNI MODERNIZATSIYALASH YO ‘LLARI //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2022. – Т. 2. – №. 13. – С. 251-258.

17. Цой М. П. и др. ПРОДВИЖЕНИЕ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 292-295.

18. Abror Rashidov Ruzimurod ugli. (2022). THE IMPORTANCE OF THE DEVELOPMENT OF SERVICE SECTOR IN THE IMPROVEMENT OF THE COUNTRY. Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences, 1(11), 106–115.

19. Ogli R. A. R. THE DIFFERENCE BETWEEN THE CONCEPTS OF DATABASE AND DATABASE MANAGEMENT SYSTEM //Archive of Conferences. – 2022. – С. 33-34.

20. Abdukarimov A., Rashidov A. Ma'lumotlar bazalarining–biznesni tashil etish va samaradorligini oshirishdagi roli //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 132-135.

21. Rashidov A. IQTISODIYOTNI TARTIBGA SOLISHDA NOTARIF USULLARINING ORNI VA AHAMIYATI //Архив научных исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 1.

22. Рашидов У., Рашидов А. Iqtisodiyotni tartibga solishda notarif usullarining orni va ahamiyati //Вопросы усиления позиций Узбекистана в международной торговле и оптимизации его интеграции в мировой рынок в условиях глобальной трансформации. – 2021. – Т. 1. – №. 1. – С. 53-58.

23. Abror Ro’zimurod o’g R. et al. JIZZAX VILOYATI IQTISODIY O’SISH KO'RSATKICHLARI YOKI JARAYONLARI //PEDAGOGS jurnali. – 2022. – Т. 5. – №. 1. – С. 20-22.

24. Ismailova, Nilufar Sabitjanovna, Uchqun Ro’Zimurod O’G’Li, and Abror Ro’Zimurod O’G’Li. "JAHON SAVDO TASHKILOTIGA QO'SHILISH: QO'SHILISH JARAYONI HAMDA UNING QONUNIY ASOSLARI." Scientific progress 2.2 (2021): 1095-1098.

25. Rashidov U., Rashidov A., Naimov S. Modern Views on the Problems of Management Accounting in Logistics System //" ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM. – 2022. – С. 276-283.

26. Rashidov U., Rashidov A. Assessment of Costs For the Quality of Logistics

Activities //INTERNATIONAL JOURNAL OF BUSINESS DIPLOMACY AND ECONOMY. – 2022. – T. 1. – №. 3. – С. 39-43.

27. Xolmuradovich X. B. RAQAMLI IQTISODIYOTDA BUXGALTERIYA VA AUDITNI O‘RNI //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 128-131.

28. Tuychieva N., Xaydarov B., Rashidova G. MONEY-CREDIT SYSTEM IN UZBEKISTAN //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 11. – С. 246-250.

29. Xaydarov B. X., Saitov S. A. RAQAMLI IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, AFZALLIKLARI AMALIY AHAMIYATI VA XORIJIY TAJRIBA //Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. – №. 5. – С. 151-156.

30. G'aybullayev S. THE PLACE OF THE DIGITAL ECONOMY TODAY //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 11. – С. 116-126.

31. Sarvar O'ktam o'g G. et al. SYSTEMATIC-SITUATION APPROACH IN MANAGEMENT //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 11. – С. 999-1008.

32. Muxtarov B. ANALYSIS OF THE DYNAMICS OF POPULATION INCOME GROWTH IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 11. – С. 30-39.

33. Mukhtarov B. A. et al. Manifestation of Corruption in Society //Zien Journal of Social Sciences and Humanities. – 2022. – T. 14. – С. 156-166.

34. Abdusattarovich M. B. et al. RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 117-119.

35. Akramovich N. A. et al. PROBLEMS AND SOLUTIONS IN WORKING WITH THE POPULATION IN THE BANKING SYSTEM OF UZBEKISTAN //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 12. – С. 25-30.

36. Alijon N., Sherzod Y. FACTORS OF INSURANCE ACTIVITY IMPLEMENTATION //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 12. – С. 20-24.

37. Akramovich N. A. HISTORY, SUBJECT AND OBJECT OF FORMATION OF" MACROECONOMICS" //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2022. – T. 10. – №. 1. – С. 209-210.

38. Хакимов О., Қурбонов З. ПЛАСТИКЛИГИ КАМ ТУПРОҚЛАР АСОСИДА ЕНГИЛ ТЎЛДИРУВЧИЛАР ОЛИШ ИМКОНИЯТЛАРИНИ ЎРГАНИШ //Solution of social problems in management and economy. – 2022. – T. 1. – №. 5. – С. 58-64.

39. Хакимов О. М., Курбанов З. Х., Мухаммедов Ф. Реализация возможностей получения легких наполнителей на основе меньше пластиковых почв в нашей республике //Science and Education. – 2021. – Т. 2. – №. 5. – С. 176-181.

40. Boxodirovich F. S., Sunnatulla Q. ORGANIZATION OF PHYSICAL EDUCATION LESSONS IN GENERAL EDUCATION SCHOOLS AND ITS SIGNIFICANCE IN STUDENTS'PHYSICAL FITNESS //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – Т. 1. – №. 11. – С. 68-79.

41. Bohodirovich F. S. USE OF INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL PEDAGOGICAL TRAINING OF FUTURE PHYSICAL CULTURE TEACHERS //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – Т. 3. – №. 11. – С. 579-586.

42. Файзуллаев Ш., Тўрабеков Ш. Сиҳат-саломатликни сақлаш ва яхшилашда саёҳатларнинг аҳамияти //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 547-549.

43. Bahodirovich F. S. History of Wrestling Sports //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. – 2022. – Т. 7. – С. 219-223.

44. Xosilmurodov I. SOCIO-PHILOSOPHICAL IMPORTANCE OF THE STYLE OF PHILOSOPHICAL THINKING //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – Т. 1. – №. 11. – С. 138-147.

45. Xamitolim o‘g‘li X. I. INFORMATSION GLOBALLASHUV SHAROITIDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING XUSUSIYATLARI VA IJTIMOIY-FALSAFIY AHAMIYATI //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 101-105.

46. Islam H. SOCIO-PHILOSOPHICAL IMPORTANCE OF THE SCIENTIFIC WAY OF THINKING //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – Т. 3. – №. 11. – С. 982-990.

47. Maxramovna M. E. MAFKURAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISH YO ‘LLARI //International Journal of Contemporary Scientific and Technical Research. – 2022. – С. 370-373.

48. Маллаева Э. Jamiyatning demokratlashuvi-fuqarolar siyosiy madaniyatini rivojlantirish omili sifatida //Общество и инновации. – 2021. – Т. 2. – №. 11/S. – С. 287-291.